

Hesteassisteret Psykoterapi

*– kvalitativ undersøgelse af dennes effekt på
børn med symptomer på angst, traumer og
depression.*

Projektleder:

Helle Schultze Hansen

Titel: Aut. psykolog

Jægerbakken 9, 3600 Frederikssund

mobil 42 24 24 46

HSH@email.dk

Indholdsfortegnelse

Introduktion.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Baggrund.....	3
Den videnskabelige problemstilling.	5
Problemstilling.....	6
Hypotese	6
Formål.....	6
Design	6
Inklusionskriterier	7
Eksklusionskriterier.....	7
Rekruttering.....	7
Metode	7
EAGALA:.....	7
Statistik	8
Tidsplan	8
Sted	8
Praktiske muligheder.....	9
Rettigheder.....	9
Kvalitetskontrol.....	9
Etik, information og samtykke.....	9
Data	9
Dataansvarlig & databehandlere.....	9
Finansiering	10
Budget	10
Resultatopgørelse:	10
Litteraturliste:.....	11

Resume

Heste i tusinder af år spillet en vigtig rolle i menneskets historie til transport, landbrug, krig og i nyere tid til sport og hobby. Hvad er det ved hesten som fascinerer os og drager os mod dette store væsen? I stigende grad har hesten fået en plads som medspiller i forskellige former for terapi: handicap ridning, Rideterapi og hestetterapi fra jorden. Men kan heste virkelig anvendes på denne måde og hvilken betydning har det for terapien, at heste indgår?

Dette pilotprojekt har til formål ud fra kvalitativ metode, at undersøge, hvorvidt den specifikke hesteassisteret psykoterapi EAGALA¹ er anvendelig som behandlingsmetode til børn med angst, depressions og traumer, hvorvidt der vil kunne påvises en langvarig behandlingseffekt, samt, hvorvidt resultater fra dette kvalitative pilotprojekt ud fra specifikke parametre opstillet i SPSS², vil kunne effektmåles og gøres kvantificerbare.

Baggrund

I mere end hundrede år har man troet på at menneskets forbindelse med dyr og natur bidrager til menneskets sundhed og trivsel. Dette har man indenfor de seneste årtier, indenfor forskning og kliniske observationer, påvist har en bidragende effekt på yngre børns socialisering med jævnaldrende, udvikling af omsorgsfuld adfærd og human indstilling hos børn, samt til bearbejdelse og reducere af angst og fortvivelse hos psykiatriske patienter (Peacock, 1984; Beck et al., 1986; Bustad,2014; Hart et al., 1980; Friedmann&Thomas, 1995; (Melson,1990; Ascione, 1992)).

Mindre dyr som hunde og katte er velkendte i forbindelse med anvendelse på plejehjem. Her observeres ofte fra både personale og pårørende en større glæde og ro blandt de beboere, som er i kontakt med hunde og katte (Angstavisen, 2014). Udover hunde og katte, påvises der ligeledes at heste har en positiv effekt på mennesker. Undersøgelser indikerer en angst og stressdæmpende effekt ved mennesker med dyrs tilstedeværelse (Hansen & Thodberg , 2014 ; Køhlert, 2014). Endvidere findes indikationer på, at hestens store hjerte og dets rytme kan have en beroligende effekt på menneskets psyke (Køhlert, 2014).

Hunde og katte er mindre dyr, der bringes ind i menneskets hjemlige omgivelser og dermed tilpasses menneskets domæne og præmisser. Heste derimod er noget større dyr. Det er derfor nødvendigt at bevæge sig ud til stalden eller folden, hvilket stiller andre krav til relationen mellem hest og menneske idet kontakt og interaktionen foregår på hestens domæne og præmisser. Heste er flugt dyr med særligt skærpet opmærksomhed på dets omgivelser. Heste er endvidere flokdyr og har en særlig opmærksomhed på de andre individers trivsel i flokken. Endvidere er heste uden fordomme og lader sig derfor ikke påvirke af social status og historie. Heste spejler ofte menneskelig adfærd hvilket giver behandler/observatør særlig mulighed for nonverbale kommunikations observationer og træning (Graham, 2007).

---

¹ Equine Assisted Growth And Learning Association, nærmere beskrevet på s. 7.

² program til håndtering af data til statistiske analyser.

Hestes særlige opmærksomhed på deres omgivelser, opmærksomhed på den enkeltes trivsel i flokken, samt upåvirkelighed af individets historie eller sociale status, er alle egenskaber der tilsammen sætter fokus på tillid, loyalitet og gensidig ”venskab” frem for ejerskab (Graham, 2007; Thelle, 2010).

interaktion mellem hest og menneske kan på mange måder associeres til interaktion mellem behandler og klient, idet begge opbygges på gensidig tillid, respekt og tilknytning (Thodberg & Christensen, 2014 ; Yorke, Adams, & Coady, 2008). Kontakten mellem hest og menneske kan betragtes som en dyadisk relation, der gør det muligt for terapeuten at observere. Modsat behandler-klient kontakt indebærer heste-menneske kontakten ofte fysisk kontakt, hvilket tilfører en ekstra dimension af observations muligheder (Hansen & Thodberg, 2014) .

Terapeutisk relateret kontakt (hesteassisteret terapi) mellem hest og menneske har været anvendt på både individer, grupper, børn som voksne, kvinder som mænd, samt forskellige etniske kulturer, hvilket muliggør sammenligning med andre og større data samples, udarbejdet på mere traditionelle behandlingsmetoder. Hesteassisteret terapi bør dog anses som en metode terapeuten kan anvende til at øge det terapeutiske udbytte og bør ikke anses som en erstatning eller afløser for psykoterapi (Chandler, 2012).

Mange års kliniske observationer og beskrivelser af hesteassisteret terapi som behandlingsmetode er oftest erfaringsbaseret og har kun begrænset forskningsmæssigt belæg (Hansen & Thodberg, 2014). Anesis, Anesis, Zawilinski, Hopkins og Lilienfeld (2024) finder at dyreassisteret terapi langt fra opfylder kravene til evidensbaseret og kritiserer hesteassisteret terapi for overbud i markedsføringen. Freund, Brown & Buff (2011), Graham (2007), Thelle (2010) og Yorke & Coady (2008) påviser alle resultater på hesteassisteret psykoterapi som effektiv behandling. Gilling, Moszkowitz & Spindler (2014) der har foretaget en litteratur gennemgang af behandling af voksne patientgrupper finder ligeledes, at effekten af hesteassisteret psykoterapi ikke er velundersøgt, grundet store metodiske forskelle i forhold til metode, design, interventionsformer og patientgrupper, som gør dem vanskelige at sammenligne.

EAGALA metoden, findes at være anvendelig på mange forskellige problemstillinger og individer uagtet køn, alder, etnicitet samt anvendelig til såvel individuel- som gruppebehandling. Denne metodes formål er at give den enkelte mulighed for egen erfaring og udvikling i samarbejde med hesten, assisteret af behandleren, hvorfor det ligeledes forventes at kunne observere og dokumentere hestens rolle og dermed effekt i behandlingen.

Dette forskningsprojekt har derfor til formål at undersøge hvorvidt der ved anvendelse af behandlingsmetoden EAGALA kan påvises målbar effekt på børn med angstproblematik, depression og traumatisering. Derudover ønskes det undersøgt hvorvidt det enkelte barn og dets familie oplever effekt af behandling og i så fald hvilken effekt det enkelte barn og dets familie

oplever ved behandlingen. Til dette anvendes TSCC Trauma checkliste³, samt BDI index⁴, udfyldt af henholdsvis det enkelte barn, dets forældre samt pædagog eller lærer fra barnets nærmiljø. Derudover foretages semistruktureret interview med testpersoner og deres forældre en uge efter afsluttet behandling, samt tre mdr. efter afsluttet behandling. Denne kvalitative undersøgelse påtænkes at indeholde et sample på i alt 15 børn, der hver i sær tilbydes 10 gange behandling.

Den videnskabelige problemstilling.

Ved søgning på internettet fremstår det tydeligt at USA er særligt langt fremme i forhold til implementering af terapeutisk anvendelse af dyr. Interessen for anvendelse af dyr er stor, men ikke propersonalt med evidensbaseret forskning. I Norden udviser særligt Norge en stor interesse for implementering af terapeutisk anvendelse af dyr. I Danmark ses ligeledes en spirende interesse, men også er her forskning og evidensbaseret materiale mangelfuldt (Hansen & Thodberg, 2014).

Ved Aarhus universitet forskes der i disse år i, hvordan therapidyr kan bruges i behandling af børn og voksne med adfærdsproblemer og psykiske lidelser (Køhlert, 2014). Ved Aarhus universitet forskes der endvidere i anvendelse af EAGALA som behandlingsmetode for PTSD, til hjemvendte traumatiserede soldater (Gilling, 2013). Forskningsresultater fra dette afventes dog fortsat.

Undersøgelse blandt psykologer fra Dansk Psykologforening viser at mindst 80 % af de udspurgte havde kendskab til dyreassisteret intervention. De fleste havde kendskab til hunde og deres anvendelse som besøghund på plejehjem. Hunde til anvendelse på plejehjem osv. viser at en del Der findes flere forskellige dyre og hestetterapi metoder. Hunde og katte anvendes på bla. på plejehjem, mens færre havde kendskab til heste (Hansen & Thodberg, 2014).

I 2009 udsendtes et spørgeskema til udbydere/udøvere af therapidyr i Danmark⁵. Her fremkom det at dyreterapi anvendes af forskellige professioner og på forskellige måder. Ved denne undersøgelse fremkom det at størstedelen af den undersøgende gruppe anvendte heste, mens internationale undersøgelser fremkommer med resultater hvor hunden er den mest anvendte. (Thodberg og Christensen, 2014)

Thodberg og Christensen konkluderer i deres undersøgelse: *"at der på nuværende tidspunkt er mangel på viden om kausaliteten mellem interaktion med dyret og de traditionelle effektmål for terapeutiske interventioner."* (Thodberg & Christensen, 2014.). Thodberg og Christensen anbefaler i deres undersøgelse at der anvendes objektive mål, såsom kvantitative adfærdsmål og psykiatriske instrumenter, således at effekten af dyr i terapi kan identificeres.

---

³ Trauma symptom Checklist for children. Denne anvendes til børn i alderen 8-16 år og anvendes til evaluering af akutte og kroniske posttraumatiske symptomer.

⁴ Beck Depression Inventory – II,

⁵ Undersøgelsen blev finansieret af Egmond fonden og omfattede derfor primært arbejde til gavn for børn og unge.

Problemstilling

Dyreterapi og særligt hestetapi har i de seneste år vundet indpas og bliver i stigende grad anvendt som behandlingsmetode i relation til traumer, adfærdsforstyrrelser, angst og depression. Kliniske observationer indikerer en positiv effekt omkring yngre børns socialisering med jævnaldrende, udvikling af omsorgsfuld adfærd og human indstilling hos børn, samt til bearbejdelse og reducere af angst og fortvivelse, ved omgang med dyr (Thodberg & Christensen, 2014).

Ved litteratur gennemgang påvises i flere undersøgelser, behov for udarbejdelse af undersøgelsesdesign, hvor metode, resultater, og interventionsformer vil kunne sammenlignes og hvor effekten af dyr i terapi kan identificeres.

Dette pilotprojekt her derfor til formål at undersøge, hvorvidt der ved anvendelse af EAGALA som hesteassisteret psykoterapeutisk behandlingsmetode, vil kunne påvises en målbar positiv effekt i relation til behandling af traumer, angst og depression hos børn, samt hvorvidt effekten af hest i terapi kan identificeres.

Hypotese

Ved dette forskningsprojekt arbejdes der ud fra følgende hypotese:

Ved anvendelse af hesteassisteret terapi efter EAGALA metoden vil opnås målbar reducerede angst, depression og traumesymptomer. Dette vil udover sin umiddelbare effekt ligeledes have en langvarig effekt, hvilket gør den anvendelig som behandlingsmetode.

Formål

Formålet med denne undersøgelse er ud fra to parametre - det målbare og det selvoplevede - at undersøge hvilken effekt der måtte være ved anvendelse af EAGALA, med henblik på, at skabe ny viden og behandlingstilbud, for en stigende gruppe børn og unge, med angst, depression og traumer der ellers ofte placeres i sundhedssystemet og medicineres.

Design

15 børn i alderen 6-15 år fordelt i 3 grupper af: 5 børn med angstproblematik, 5 børn med depressionstræk, 5 børn med traumerelateret problematik. Der foretages anamnese på børnene, samt udfyldes TSCC og BDI spørgeskemaer ved undersøgelsesstart. Skemaerne udfyldes af både børn og deres forældre.

Børnene tildeles hver 10 gange behandling af 1 times varighed efter EAGALA metoden, hvor psykolog og hesteekspert samt 2-4 heste er til stede ved hver session.

1 uge efter endt behandling udfyldes TSCC og BDI af det enkelte barn og dets forældre.

3 mdr efter endt behandling udfyldes TSCC og BDI af det enkelte barn og dets forældre.

Inklusionskriterier

børn i skolealderen 6-15 år med problematikken, angst, depression og traumer.

Eksklusionskriterier

Børn under 6 eller 16 og derover. Børn indenfor autismspektret. Børn med flere diagnoser.

Rekruttering

De børn der tilbydes behandlingsforløb rekrutteres i kommunalt regi, fra geografisk nært placerede socialforvaltninger.

Metode

Denne undersøgelse har til formål at afdække barnets oplevede effekt af behandlingen og ikke blot være en gennemgang af litteratur, hvorfor det vurderes nødvendigt at indhente informationer fra både kerne informanten og dennes nære netværk.

Dette har medført følgende overvejelser omkring metode anvendelsen.

Såfremt denne undersøgelse udelukkende indeholder kvalitative interviews vil den bære præg af de enkelte informanternes selvoplevelser og vil være uden mulighed for påvisning af evt. generelt forekommende aspekter.

Såfremt undersøgelsen udelukkende designes ved anvendelse af kvantitative data, vil resultatet blive generaliseret uden hensyntagen til nuancerede oplevelser og derved miste vigtige oplysninger som kan bibringe forskningen nye aspekter, så som hestens effekt på behandlingen og derved begrænse viden om hesteassisteret terapi som behandlingsmetode.

Disse overvejelser har derfor resulteret i et design, med anvendelse af kvalitative interview af de enkelte børn og deres forældre, samt kvantitativt materiale, hvor variabler opstilles ved hjælp af screenings værktøjer som BDI og TSCC lister, som udfyldes af det enkeltes barn, dennes forældre samt nære netværk, så som skole eller institution.

Til bearbejdning af udvalgt data fra screeningsværktøjerne anvendes SPSS. Således at der her skabes mulighed for reproducerbarhed i forhold til data resultater, samt mulighed for sammenligning med lignende resultater forekommet uden anvendelse af hesteassisteret terapi.

EAGALA:

EAGALA er en specifik hesteassisteret psykoterapi, hvor heste hjælper mennesker til personlig udvikling. Metoden er særligt kendetegnet ved at heste anvendes til at skabe refleksion og udvikling hos deltagerne, formen er løsningsorienteret og alt kontakt med hesten foregår udelukkende fra jorden hvor hesten er fri, dvs. uden fastholdelsesredskaber. EAGALA metoden er anvendelig både som individuel behandlingsmetode og gruppebehandling (Gillian, 2014).

EAGALA metoden anvendes altid af et team bestående af en professionel terapeutisk behandler⁶ og en erfaren hestekyndig - begge uddannet og certificeret inden for EAGALA. EAGALA certificering er med til at sikre de højeste standarder inden for faglighed, etik og træning (www.eagala.org.)

Ved EAGALA anvendes flere heste ofte samtidig. Kontakten foregår i hestene naturlige miljø, dvs. på fold, løse i ridehus eller i deres bokse i stalden, hvorved der opnås mulighed for anvendelse af hestes naturlige kommunikationssystem. Dette kommunikationssystem italesættes af hestekyndig til terapeuten, som derefter omsætter og anvender disse informationer terapeutisk, i dialog med barnet omkring interaktion mellem barnet og hesten.

Kommunikationsformen er løsningsfokuseret og baseret på kommunikationsmetoden ”Clean language”⁷ (<https://vimeo.com/59791319>) ud fra princippet om at det enkelte individ i samarbejde med hesten, anvendt som metafor, udnytter deres eksisterende kompetence til selv at skabe mening og løsning som er den rette for den enkelte (www.eagala.org).

Barnet introduceres til en eller flere heste, enten i stalden, på folden eller i et aflukket ridehus. Forud for denne kontakt introduceres barnet i hestes reaktionsmønstre, såfremt de bliver angste og pludselig flytter sig/løber, således at forsøgspersonen opnår et kendskab til sikkerhedsforanstaltninger i forhold til omgang med heste.

Statistik

Resultater fra TSCC og BDI indarbejdes i SPSS, således at evt. fællestræk vil være mulige at vurdere. Da samplet blot er på 15 personer, vil det her ikke være muligt at udtale sig om statistisk validt resultat, men blot som illustration af mulige træk, hvilke vil kunne undersøges nærmere samt efterprøves i et større sample.

Tidsplan

Bevilling af fondsmidler er nødvendige for at denne undersøgelse kan udføres, idet der skal finansieres behandlere, heste, statistiker, honorar i testperioden. Fondsmidler fra Egmond fonden og Trygfonden kan søges to gange om året.

Sagsbehandlere skal have fundet forsøgspersoner, indhentet tilladelse til at familien må kontaktes. Det forventes at undersøgelsen tager 12 mdr. fra bevilgede fondsmidler.

Sted

Undersøgelsen vil blive foretaget på 3 geografisk strategisk placerede steder med heste og EAGALA uddannede terapeuter. En på Sjælland, en på Fyn og en i Jylland. Informationerne indsamles og bearbejdes efterfølgende af undersøger, som vil være fysisk placeret på det udvalgte sted på Sjælland.

---

⁶ Uddannet autoriseret psykolog, eller psykoterapeut.

⁷ Clean language er udarbejdet af David Grove og er et kommunikationsværktøj baseret på 12 hovedspørgsmål, hvor det særlige ved disse spørgsmål er at metaforer og antagelser er udeladt, således at det er nemt for den enkelte at forstå meningen, på deres syn på verden.

Praktiske muligheder

Stederne skal kunne tilbyde adgang til mindst to heste samtidig. Stederne skal nødvendigvis være placeret således at det er muligt at arbejde i stalden, på folden eller i ridehus. Stederne skal kunne skabe den fornødne ro og terapeutiske diskretion omkring de involverede børn og deres forældre.

Rettigheder

Designet er bygget på 6 behandlere (3 x psykologer eller psykoterapeuter med certificering i EAGALA og 3 hesteeksperter). 1 forskningsmedhjælper til indtastning af data i SPSS. 1 Forskningsleder, som vil foretage alle anamnesticke interviews og screeningsoplysninger, bearbejde data og udarbejde forskningsrapport. opgaver. Alle resultater positive såvel som negative, vil blive søgt publiceret i peer reviewed tidsskrift.

Kvalitetskontrol

Der vil fra de 15 børn og deres forældre blive indhentet tilladelse til at resultater fra denne undersøgelse i anonymiseret form må offentliggøres.

Etik, information og samtykke

Samtlige børn og deres forældre informeres både skriftligt og mundtligt om projektets formål og indhold – jf. anbefalingerne fra Videnskabsetisk Komité⁸.

Forud for behandlingsforløb indhentes skriftligt samtykke fra hvert enkelt barn og dets forældre. På samtykkeerklæringen skriver projektlederen under på, at skriftlig og mundtlig information er givet som ovenfor anført.

Barnet og dets forældre informeres om, at de når som helst kan tilbagetrække deres tilsagn om deltagelse i projektet, uden at dette vil få betydning for nuværende behandlingsforløb.

Data

Data opbygges i specifikke parametre og indtastes i SPSS.

Dataopbevaring

Prøver og data opbevares i anonymiseret form på pc, hvortil der kun er adgang for de databearbejdende jævnfør retningslinjer fra persondataloven⁹. Backup af filer, samt selvrapporterings skemaer placeres i aflåst skab, hvortil kun projektleder har adgang. Data gemmes i 10 år, hvorefter data slettes.

Dataansvarlig & databehandlere

Projektleder Helle Schultze hansen er dataansvarlig samt databehandler. Til pilotprojekt vil blive tilknyttet endnu ikke navngiven assistent.

---

⁸ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=137674>

⁹

http://www.datatilsynet.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Persondatalovspjece/Persondatalovspjece.pdf

Finansiering

Finansiering af dette projekt vil blive baseret på fondsmidler indhentet fra Egmond-fonden og Tryk-fonden.

Budget

Budgettet er under udarbejdelse.

Resultatopgørelse:

Når undersøgelsens resultater foreligger, vil en af projektets psykologer fremlægge resultater for det enkelte barn og deres forældre.

Resultaterne vil derefter blive forsøgt offentliggjort og publiceret.

Litteraturliste:

Anestis, M. D., Anestis, J. C., Zawilinski, L. L., Hopkins, T. A., & Lilienfeldt, S. O. (2014). Equine-related treatment for mental disorders lack empirical support: A systematic review of empirical investigations. *Journal of Clinical Psychology*, 70 (12)1115-1132. Doi: 10.1002/jclp.22113

Andersen, H (2003). Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne (2). *Samfundslitteratur*: 310-311.

Burgon, H. (2003). Case studies of adults receiving horse-riding therapy. *Anthrozoös*, 16 (3): 263-276. doi: 10.2752/089279303786992099.

Bustad Leo K. (2014). Nyere opdagelser om vores forhold til naturen. *Psyke og Logos* (2) Dansk Psykologisk Forlag: 5-16.

Freund, L.S, Brown, O.J, & Buff, P.R. (2011) Equine-Assisted Activities and Therapy for individuals with Physical and Developmental Disabilities. In P. McCardle, S. McCune, J.A, Griffen, L. Esposito & L.S. Freund (Eds), *Animals in Our Lives*. Baltimore: Paul H Brooks publishing Co.

Graham, J. R. (2007) An Evaluation of Equine-assisted Wellness in those suffering from catastrophic Loss and Emotional Fluctuations. Doctoral Dissertation, University of Utah, Salt Lake City, UT.

Gilling, S., Moskowitz, A. & Spindler, H. (2014) studier af hesteassisteret psykoterapi til voksne: et systematisk review. *Psyke & Logos*. (2). Dansk Psykologisk Selskab: 52-29.

Hansen, T. B., & Thodberg, K. (2014). Aktuelle perspektiver på menneskers forhold til dyr – en dansk introduktion. *Psyke & Logos* (2). Dansk Psykologisk Selskab.

Krogh, T., & Duel, M. (2003). Trauma Symptom Checkliste (TSC). En Validering og Revidering. *Psykologisk Studiefkriftserie*, Aarhus Universitet, 6(4): 1-164.

Køhlert, C. G (2014) forskning i kæle- og terapidyr. *Angstavisen* (45). www.angstforeningen.dk

Shambo, L., Seely, S. K., & Vanderfecht, H. R. (2008) Equine-Facilitated therapy for Trauma-Related Disorders.

Thelle, M. I. (2010). Horsepower Helps: Evaluation of Horse Assisted Psychotherapeutic Treatment with severely Traumatized Inpatients – A Pilot Study. *Scientific and Educational Journal of Therapeutic Riding*: 25-35.

Thodberg, K., & Christensen, J. W. (2014). Anvendelse af dyr som terapeutisk redskab – Teorier, eksisterende undersøgelser, og hvordan forskningsfeltet kommer videre. Psyke & Logos (2): 35-52. Dansk Psykologisk Selskab.

Yorke, J., Adams, C., & Coady, N. (2008). Therapeutic value of equine-Human bonding in recovery from trauma. Anthrozoös, 21(1): 17-30.

Websites:

www.angstforeningen.dk /angstavisen nr. 45 –juli 2014

http://www.datatilsynet.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Persondatalovspjece/Persondatalovspjece.pdf

www.eagala.org.

www.4parinc.com/products/product.aspx?productID=TSCC

horsebynature (2013) <http://horsebynature.dk/?id=blog&news=19349>

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=137674>

<https://vimeo.com/59791319>